

KOKKO

4

1981

Julkaisija Lapin Lintutieteellinen Yhdistys ry
Rovaniemi

Päätoimittaja Jorma Halonen, Lempeä 95700 Pello
puh. 995-86154

Toimitussihteeri Jouni Aikio, YLE Saamelais-toimitus
99870 Inari, puh. 997-51146

Talousja Osmo Junila, Lapinkäviäjätie 1 As 2
tilausasiat 96100 Rovaniemi 10, puh. 991-20478

Yhdistyksen osoite PL 69 96101 Rovaniemi 10

Kansikuvan kotkan kuvasi SEPPÖ SAARI

S I S Ä L T Ö

Vuoden päättyessä	79
Lapin lintukesä 1981	80
Tästä puuttuu ...	84
Poimintoja yhdistyksen pesäkortistosta	85
Kesähavaintojen ja pesäkorttien kerääminen	87
 Pikkuartikkeleita	
Kehääjä leviää Rovaniemelle	88
Mustaotsalepinkäinen Rovaniemellä	89
Pieni tarina pienestä tikasta	90
 Muita artikkeleita	
Ilmestyneitä lintulehtiä	91

KONE KALE
95700 PELLO PUH. 995-12841

VUODEN PÄÄTTYESSÄ

Lehtemme kuluvan vuoden viimeinen numero on kaiken kiireen ja tuskan jälkeen painokunnossa. Ensi kertaa lienee nyt mahdollisuus päästä neljään erilliseen numeroon, johon olemme aina pyrkineet erityisesti postimaksuissa säästävän varsin huomattavan summan johdosta. Uskomme tämän numero tulevan teille heti uuden vuoden jälkeen, jolloin se on postitettu vuoden 1981 puolella.

Yhdistyksemme toiminta ja talous on purjehtinut kuluneen vuoden aikana "mvötäisessä lounatuudessa". Tämä arn-ttakoon ennakotietona tulevaan vuosikokoukseen. Kuitenkin se "porukka" jonka vastuulla on yhdistyksemme toiminta ja tämän toiminnan tuloksellisuus, on varsin suppea ja kaiken lisäksi hajalla eri puolilla lääniamme. Erityisesti tämä kuvastuu tämän lehtemme julkaisemisessa. Päätoimittaja asuu Pellossa, toimitussihteeri Inarissa. Lehden vaatimaton talous ja tilauskanta sekä latominen hoidetaan Rovaniemellä ja sen painopaikka on Ylitornio. Edellä mainituista seikoista johtuen olisi suotavaa, että yhdistyksen toimivaan piiriin saataisiin nuoria innokkaita jäseniä, jotka jaksaisivat puurtaa tämän julkaisumme kanssa eteenpäin.

Vuosi on vaihtumassa. Lehden ja Yhdistyksemme johdon puolesta toivotamme lukijaja jäsenkunnalle mitä parhainta ja menestysellisintä vuotta 1982.

TOIMITUSKUNTA

LAPIN LINTUKESÄ 1981

Jukka Jokimäki

Vuoden 1981 kesäkauden materiaali on varsin kiharaista, havaintoja on usealta eri paikkakunnalta, mutta vain Utsjoen ja Rovaniemen havainnot kattavat kohtalaisen hyvin koko kesäkauden. Pellosta ja Kittilästä palautetta on tullut jonkin verran, mutta muilta paikkakunnilta on saatu vain hajahavaintoja. Tulevaisuudessa olisi paikallaan lähettää ainakin kaikki 1. ja 2.-havainnot katsauksien tekijöiden käyttöön (kts. KOKKO 1/1980).

LAJISTOLLINEN KATSAUS

<u>Kaakkuri</u>	10.6. 4 p RAN, Simojärvi (MM), 21-22.7. ad p ENO, Kilpisjärvi (PP&VN)
<u>Kuikka:</u>	10.6. 1 p RAN, Simojärvi (MM), 10.6. 2 p UTS, Kenesjärvi (AV), 11.7. 2 p RAN, Saukkojärvi (MM), 13.7. 2 p UTS, Kenesjärvi (AV), 22.7. 3 ad p ENO, Kilpisjärvi (PP&VN), 25.7. 7 p ROV, Alanaarma (MM), 7.9. 1 ad+ 3 juv INA, Ukonjärvi (JA)
<u>Joutsen:</u>	6.6. 1 p UTS, Johtejärvi (J&EA), 10.7. 1 p INA, Ivalo (AV)
<u>Metsähanhi:</u>	7.6. 2 p UTS, Mierggasroavve (J&EA), 13.6. 2 p POS, Korouoma (JJ&PP)
<u>Telkkä:</u>	useita pesueita, runsaasti poikasia INA, Mudusjärvi (JA)
<u>Uivelo:</u>	9.6. 2 koirasta ROV, Kuolajoki (PP), 11.6. 1 naaras ROV, Muurolanallas (PP) 6.8. 1 ad naaras + 5 juv p ROV, Köyry (PP&Mikko Karkia)
<u>Mehiläishaukka:</u>	10.7. 1 tumma p ROV, Valajaskoski (JJ)
<u>Haarahaukka:</u>	28.6. 1 p KEM, Vilmavaara (Pekka Komi, Hannu Velmala, Ilpo Mutikainen)
<u>Merikotka:</u>	3.7. 1 juv 3-4 kv p ENO, Kilpisjärvi (Pekka Komi ym.)
<u>Sinisuoaukka:</u>	29.7. 1 ad + 1 juv KIT, Kaukonen ilmeinen pesintä (MM)
<u>Kanahaukka</u>	henäkuu 1 p PEL, Turtola (TJ&LV)
<u>Varpushaukka:</u>	18.7. 1 p POS, Korouoma (MM)

<u>Hiirihaukka:</u>	14.6. 1 p RAN, Piittisjärvi (JJ&PP), 22.6. 1 p ROV, Tuohimaa (JJ), 1.7. 1 p PEL, Turtola LV&TJ), 2.7. 2 p YT, Pellontie (PP&VN), 18.7. 1 p POS, Korouoma (MM)
<u>Piekana:</u>	koko kesän KIT, Kaukonen (MM), UTS ainakin yksi varma pesintä + paikassa varottelevia yksilöitä + 22 muuta yksilöä (E&JA+AV), 25.6. 1 p YT, Raanujärvi (JJ&PP&VN)
<u>Kotka:</u>	havaintoja 5 yksilöstä (POS, ENO ja UTS)
<u>Kalasääski:</u>	9-10.8. 1 p UTS, korentoja asumattomalla pesällä (J&EA), 10.-31.8. 1 p INA, Riutula (JA), 6.8. ainakin 1 p ROV, Vikajoki (PP&Mikko Karkia)
<u>Tuulihaukka:</u>	6.6. 1 naaras ROV, Itäpuolentie JJ&PP&MM), 18.6. 1 p RAN, tulja (MM)
<u>Metso:</u>	ei havaintoja UTS (J&EA+AV)
<u>Kurki:</u>	6.6. 2 p ROV, Narkaus (MM), 22.6. ääntä ROV, Tapionsuo (JJ&PP&VN), 28.6. 3 p PEL, Turtola (TJ&LV)
<u>Meriharakka:</u>	25.6. 4 p UTS, Kevojärvi (Rauno Roine)
<u>Pikkutylli:</u>	1.6. 1 p ROV, Autti (MM), 3.6. 1 p KIT, Maatalousoppilaitos (Kimmo Kaakinen), 22.6. 1 pari ROV, Valajaskoski varottelevia (JJ&PP), 4.7. 3 p ROV, kaatopaikka ja 1 p ROV, kaatopaikka ja 3 p ROV, Paskis (JJ&PP), 4.7. 3 p ROV, kaatopaikka ja 1 p ROV, Paskis, 8.7. 6 p ROV, kaatopaikka, 15.7. 2 p ROV, kaatopaikka ja 9 p ROV, Paskis
<u>Jänkäkurppa:</u>	25.6. 2 p ROV, Meltaus soidinta (JJ&PP&VN), 29.6. 2 p ROV, kaatopaikka soidinta (JJ&PP), 14.7. 1 p KIT, Kaukonen (MM)
<u>Punakuiri:</u>	12.7. 2 p UTS, Coarvejärvi varottelevia (J&EA)
<u>Punajalkaviklo:</u>	26.6. 1 p UTS, kk (EA), 21.7. 1 p ENO, Kilpisjärvi (PP&VN), 23.7. 1 p ENO, Karesuvanto (PP&VN)
<u>Metsäviklo:</u>	15.7. 1 p KIT, Kaukonen (MM), 13.6. ääntä POS, Korouoma (JJ&PP)
<u>Karikukko:</u>	3.7. 3 p ENO, Kilpisjärvi (Pekka Komi ym.)

Vesipääsky: 15.6. 2+2 p UTS, Tsuoggaskaidi (J&EA)

Tunturikihi: 15.6. 3 p UTS, Tsuoggaskaidi (J&EA), 11. - 12.7. useita yksilöitä UTS, Johtejärvi-Coarvejärvi (J&EA), 12.7. 5 p UTS, Johtejärvi (J&EA), 21.-26.7. 4 p UTS, Njuohkarjärvi (AV), 31.7.-1.8. 1-2 p UTS, Vetsijärvi (AV)

Selkälökki: 25.6. 1 p YT, Raanujärvi (JJ&PP&VN), 19.7. 2 p UTS, Njuohgargu (AV), 1.8. 1 p UTS, Vetsijärvi (AV), 7.8. 1 p UTS, Alaköngäs (Rauno Roine), 25.8. 1 p UTS, Kevojärvi (Rauno Roine)

Harmaalokki: pesi ROV, Tapionsuolla yhden parin voimalla; suon keskellä lampi (JJ&PP&VN)

Lapintiira: Pesintä epäonnistui UTS kylmien ja sateisten säiden vuoksi; ei poikasia E&JA+AV)

Käki: 6.8. 1 juv, jota järripeippo ruokki ROV, Vikajoki (PP&Mikko Karkia)

Hiiripöllö: 27.6. 1 p RAN, Soidinaho (Pekka Komi Ym.), 3.7. 1 p ENO, Kilpisjärvi (Pekka Komi ym.), 22.7. 3 p ENO, Kilpisjärvi (PP&VN), pesi ROV, Pisavaara (JJ&PP ym)

Suopöllö: 1 p PEL, Turtola koko kesän (TJ&LV), KIT yht. 3 yks (MM), 2 p ROV, Alakorkalo koko kesän (JJ), 1 p RAN, Saukkoriipi heinä-elokuussa (MM), 2.7. 2 p PEL, Pellontie (PP&VN)

Käenpiika: 8. - 18.6. 1-2 p UTS, Korretoja (EA), 13.6. - 23.7. pesivä pari UTS, Leppälä (AV)

Palokärki: 25.6. 1 p ROV, Meltaus (JJ&PP&VN), 17.7. + 28.7. 1 p KIT, Kaukonen (MM), 5.8. + 18.8. 1 p KIT, Loimiselänvuoma (MM), 31.8. 1 p KIT, Nälkävuoma (MM)

Käpytikka: 18.8. 1 p UTS, Korretoja (EA)

Pikkutikka: 26.8. 1 p UTS, Gaskajärvi pesänteossa (EA)

Kiuru: 23.7. 1 laulava ENO, Karesuvanto (PP&VN)

Lapinkirvinen: 3.7. 3 p ENO, Kilpisjärvi (Mikko Komi ym)

Tilhi: 25.6. 1 p ROV, Meltaus (JJ&PP&VN), 24.7. noin 5 p MUO, Äkäsjärvi (PP&VN), UTS yleisiä koko kesän (E&JA+AV)

Koskikara: 1.8. ad+ 2 juv p ROV, Auttiköngäs (MM)

Peukaloinen: 13.-14.6. 2 laulavaa POS, Korouoma (JJ&PP), 18.7. 1 laulava POS, Korouoma (MM), ilmeinen pesintä ko. paikalla

Rautiainen: UTS kateissa koko kesän (E&JA+AV), 21.7. 1 laulava ENO, Kilpisjärvi (PP&VN)

Pensastasku: 28.5.-9.7. pari p UTS, Korretoja ilmeinen pesintä (J&EA+AV)

Sepelrastas: 30.6. 1 laulava koiras UTS, Kevo (Mikko Komi ym.), 3.7. 1 pari ENO, Kilpisjärvi (Mikko Komi ym.)

Kulorastas: 6.6. 3 laulavaa ROV, Pisavaara (JJ&PP&MM ym), 9.6. 1 laulava ROV, Valajaskoski (PP), 27.7. 1 ad + 3 juv KIT, Kaukonen (MM)

Lehtokerttu: UTS ei havaintoja koko kesänä (J&EA+AV), ROV noin 15 reviiä (JJ), YT, Raanujärvi 4 laulavaa (JJ&PP&VN)

Sirittäjä: 18.6. 1 koiras p ROV, Tapionvaara (PP), 22.6. 1 koiras + 1 p ROV, Tapionvaara (PP&JJ&VN), mahdollinen pesintä

Puukiipijä: 6.6. 2 laulavaa + 1 p ROV, Pisavaara (JJ&PP&MM ym)

Lapinharakka: 18.7. 2 p POS, Korovuoma (MM), 23.7. 2 p ENO, Karesuvanto (PP&VN)

Peippo: 2.6. 2 koirasta p UTS, Leppälä (AV), 30.8. + 4.9. 1 koiras UTS, Leppälä (AV)

Viherpeippo: 3.-4.6. 1 p KIT, Maatalousoppilaitos (Kimmo Kaakinen), 4.6. - 14.8. 1-3 p KIT, Kaukonen ilmeisesti pesiviä (MM+Kimmo Kaakinen), 13.7. 1 p UTS, Korretoja (EA), 23.7. 1 laulava ENO, Palojoensuu (PP&VN)

Tundraurpiainen: 29.6. 2 p UTS, Ailigas ilmeisesti pesintäpuuhissa (Mikko Komi ym)

Pikku/Isokäpylintu: 18.-24.8. 5 p UTS, Korretoja (EA)

Punavarpuksen: ROV kanta voimistunut erittäin paljon: 3.6. 3 laulavaa Kuolajoki (PP), 6.6. 1 laulava Murolanallas (JJ&PP&MM), 11.6. noin 5 laulavaa Itäpuolentie (PP), 12.6. 1 Laulava Koivusaari (PP), 13.6. pari soidinpuuhissa Vanttauskoski (JJ&PP), 22.6. 1 laulava Alakorkalo (JJ), koko kesän ainakin 3 yksilöä Autti (MM), muualla 28.6. 1 laulava RAN, Saukkojärvi (MM), 11.7. 1 p RAN, Saukkojärvi (MM), 13.6. yksi pari soidinpuuhissa POS, Kuusamontie (JJ&PP), 18.7. 1 laulava POS, Korouoma (MM)

Taviokuurna: 31.8. 4 p KIT, Kaukonen (MM)

Punatulokku: 9.6. 1 pari p UTS, Leppälä (AV)

HAVAINNOITSIJAT: E&J Aikio (E&JA), T. Jaaranen (TJ), J. Jokimäki (JJ), M. Karkia, P. Komi, K. Kaakinen, J. Leskinen, I. Mutikainen, V. Nivala (VN), P. Punnonen (PP), R. Roine, A. Valle (AV), H. Velmala ja L. Viinamäki (LV).

KIITOKSET HAVAINTOJEN PALAUTTAJILLE !

TÄSTÄ PUUTTUU !!

Teknillisistä syistä johtuen Ehkä sittenkin lieenee parasta kertoa totuus. Tästä puuttuu artikkeli jonka laati-joina ovat Heikki Virkkunen ja Jari Vuorisalo Espoosta.

Artikkeli käsittelee "Muuttohavaintoja Enontekiön Näkkälän kylän lähialueilta loppukeväänä 1977 ja 1978". Kiire ja vuo-denvaihteen lähestyminen asettivat voittamattoman esteen ko- kirjoituksen mukaan ehtimiselle. Palaamme asiaan seuraavassa numerossa.

POIMINTOJA YHDISTYKSEN PESÄKORTISTOSTA

Jukka Jokimäki

Yhdistyksen pesäkortistossa on tällä hetkellä kopiot 182 pe-säkortista. Vuonna 1978 palautettiin yhteensä 78 korttia, vuonna 1979 ja vuonna 1980 76 korttia. Kaikkiaan havaintoja on tehty 47:stä lajista. Runsaiteen kortteja on palautettu kirjosiasta, talitiaisesta, räkättirastaasta, västäräkistä ja punakylkirastaasta.

TAULUKKO I Havaitut lajit ja täytettyjen pesäkorttien määrät

telkkä	7	tunturikihi	1	leppälintu	7
varpushaukka	1	naurulokki	9	pensastasku	1
kalasääski	2	lapintiira	2	kivitasu	2
ampuhaukka	1	hiiripöllö	1	räkättir.	1
riekko	1	helmipöllö	3	laularastas	3
meriharakka	1	törmäpääsky	2	punakylkir.	10
töyhtöhyppä	1	haerapääsky	2	kultarinta	1
lapinsirri	2	metsäkirvinen	2	sirittäjä	1
suokukko	1	keltavästäräkki	1	pajulintu	6
isokuovi	2	västäräkki	11	harmaasieppo	6
liro	1	tilhi	1	kirjosieppo	3
vesipääsky	1	sinirinta	1	lapintainen	6
talitiainen	13	harakka	3	varis	1
korppi	2	kottarainen	3	järriepo	4
urpiainen	1	punavarpuksen	1	peltosirkku	1
pohjansirkku	1	pajusirkku	2		

Katsaus muutamiin lajeihin

telkkä: Varhaisin muna Pellossa 12.5.-78 (K.K) ja Muo-niossa 31.5.-79 (M.K). Ensimmäinen poikainen Muoniossa 13.6.-79 (M.K). Munia pesissä 5-8; Utsjoella 8 muna.

varpushaukka: 28.5.-78 Muoniossa 4-munainen pesä kuuden met-rin korkeudella kuusessa (J.L).

kalasääski: 18.7.-80 Kittilässä pesä 12,7 metrin korkeudel-la kuolleen männyn latvassa; pesässä kolme poi-kasta. 19.7.-80 Kittilässä pesä 11,5 metrin korkeudella kuolleen männyn latvassa; pesässä kaksi poikasta. (molemmat I.M).

ampuhaukka: 19.7.-80 Kittilässä rämemännyn latvassa 6,5 metrin korkeudella pesä, jossa viisi poikasta (I.M).

- riekko: 26.6.-79 Inarissa pesä, jossa neljä munaa ja kaksi poikasta. Ilmeisesti ensimmäinen muna 31.5. (P.P).
- vesipääsky: 17.6.-80 Utsjoella 2-munainen pesä suoniityllä (A.V).
- tunturikihi: 17.6.-78 Utsjoella 2- munainen pesä kuivalla, avoimella tunturirinteellä, jossa tunturimitarin tuhoamaa koivikkoa. Lähimmälle järvelle matkaa noin yksi kilometri (E.A).
- hiiripöllö: 29.5.-78 Muoniosta löytyi 3 poikasta maasta ja yksi pesän suulta. Pesä noin 10,5 metrin korkeudella kelohongassa (J.L).
- helmipöllö: 29.5.-78 Muoniossa 7,5 metrin korkeudella kelohongassa pesä, jossa seitsemän poikasta (T.K). Kaksi muuta ilmoitusta koskivat pöntöissä pesiviä pöllöjä; pöntöt noin 3 metrin korkeudella, toisessa 4 poikasta ja toisessa 4 munaa (T.K).
- metsäkirvinen: Ensimmäinen muna Utsjoella 11.6.-78, 14. päivä pesässä neljä munaa, 28. viisi munaa ja 2.7 viisi poikasta. 5.7. pesä tyhjänä. (E&K.G)
- västäräkki: 29.5.-80 Pellossa 6-munainen pesä (L.V). 5.6.-80 Utsjoella 4-munainen pesä, 15. päivä pesässä kuusi munaa ja 17.6. jo kuusi poikasta (E.A). Useimmissa pesissä kuusi munaa.
- tilhi: 17.6.-80 Utsjoella 6-munainen pesä 5 metrin korkeudella männyn oksan hangassa. 24. päivä pesässä kaksi poikasta ja kaksi munaa; 3.7. klo 14.00 pesässä kaksi poikasta ja klo 17.00 pesä tyhjänä. Pesän materiaali: männyn oksia, poron karvoja, heinää, naavaa, muutamia sulkia, männyn neulasia ja jäkälää (A.V).
- leppälintu: Ensimmäiset munat Pellossa kesäkuun alussa. Kaikki pesät pöntöissä.
- räkättirastas Ensimmäinen muna Pellossa 24.5.-78 (T.K). Pesissä poikasia 5-6.
- pajulintu: 1.7.-80 Kittilässä pesä, jossa viidessä poikassa ihonalaisia loiskärpäsen toukkia, myös emolinnun jalassa jonkinlainen pullistuma. (I.M).
- harmaasieppo: 17.6-80 Utsjoella 3-munainen pesä, 1.7. pesässä jo 3 poikasta (A.V)

- kirjosieppo: Ensimmäiset munat Pellossa ja Rovaniemellä touko-kesäkuun vaihteessa. Munia pesissä useimmiten seitsemän; vesimunia löytyi yhteensä 8 kpl.
- lapintiainen: Kittilässä kesäkuun puolivälissä-80 pesissä 7-10 poikasta (I.M).
- talitiainen: Suurin pesua 2.7.-80 Kittilässä, pesässä 12 poikasta (I.M). Kaikki pesät pöntöissä.
- harakka: Ensimmäinen muna Pellossa 25.4.-78 (T.K).
- korpi: 16.4.-78 Pellossa 5-munainen pesä, 7.5 pesässä viisi poikasta (K.K).
- järripeippo: 14.6.-80 Utsjoella pesä, jossa viisi poikasta (A.V).

Pesäkorttien palauttajat; sulkeissa määrät:

T. Jaaranen (1), J. Jokimäki (9), K. Koivuranta (25), T. Koivuranta (39), E. Aikio (3), E&K. Guttorm (4), O. Junila (1), M. Kotakorva (3), J. Leskinen (12), E. Liikela (5), I. Mäki-salo (39), H. Niemi (1), P. Punnonen (1), A. Valle (10) ja L. Viinamäki (29).

KIITOKSET PALAUTTAJILLE !

KESÄHAVAINTOJEN JA PESÄKORTTIEN KERÄÄMINEN

Päättynyt kesä oli varsin poikkeuksellinen sään suhteen. Asiantuntijoiden mukaan kylmän ja sateisen alkukesän takia lintujen pesintä onnistui erittäin huonosti. Mm. vesilinnuilla havaittiin normmalia vähemmän poikueita, ja pihapiirin linnuista esim. talitiaisilla ja kirjosiepoilla koko pesue saattoi menehtyä ravinnon puutteeseen ja kylmyyteen. Useiden lajien osalta ensimmäinen pesintäyritys onnistui heikokosti tai tuhoutui kokonaan, mutta kakkospesintä onnistui jo paremmin jatkuvista sateista huolimatta. Näin kävi esim. maassa pesivien pikkulintujen ja kolopesijöiden kohdalla. Mm. pajulintujen toinen pesintä lienee onnistunut ensimmäistä huomattavasti paremmin. - Sellaiset lajit, jotka normaalistikin pesivät myöhemmin kesällä, selvisivät parhaiten. Niiden poikaset ehtivät jo hieman varttua ennen kylmiä säitä ja ravinnon saanti oli siten turvatumpaa.

Jotta yhdistyksemme alueella tällaisen poikkeuksellisen pesintäkesän tilanne voitaisiin selvittää mahdollisimman tarkoin, olisi nyt jokaisen syytä penkoa pöytälaatikoistaan tai havaintovihkoistaan esiin kesähavainnot ja lähettää ne Osmo Junilalle osoitteella: Lapinkävijäntie 1 96100 ROI 10, viimeistään tammikuun puoliväliin mennessä. Myöskin pesä kortit pyydetään lähettämään samman osoitteeseen.

KEHRÄÄJÄ LEVIÄÄ ROVANIEMELLE

O. Junila

Kehrääjä (*Caprimulgus europaeus*) näyttää uhmaavan sen pohjoisille alueille leviämisen esteenä pidettyjä valoisia kesäöitä. Lajista on tehty viime vuosina Rovaniemellä pari havaintoa, joista toinen Rantavitikalla 25.7.1977 sekä toinen Viirinkankaalla 3.9.1978 (KOKKO 2-3/11978, ss. 21-22).

Kolmas havainto tehtiin 2.9.1981. Kun olin kokemassa mainitun päivän iltana n. klo 19,30 aikoihin kalanpyydyksiä Alakoralon Kuolajoen tulva-alueella kiintyi huomioni lyhyihin suurahataviin ääniin, jotka kuuluivat valtatie suunnasta ns. Koivuniemen yläpuolelta. Suunnattuani kiikarin äänen aiheuttajaa kohti, havaitsin pian pitkänomaisen, pieneltä haukalta vaikuttavan linnun, joka lentäessään teki äkkinäisiä käänteitä ja mutkia. Linnun lento oli nopea, mutta jollakin tapaa heittelevän näköistä. Saatoin seurata linnun saalistelua mainitun koivuisen niemen sekä vesialueen yllä noin 1-2 minuutin ajan. Tuona aikana se kerran käväisi aivan yläpuolellani, jolloin linnun siipien kärkiosissa ja pyrstön reunoissa olevat vaaleat laikut erottuivat melkoisen selvästi. suhteellisen lämpimästä illasta johtuen alueella oli vielä runsaasti hyönteisiä, joita lintu saalisteli ravinnokeeseen. Aikansa hyönteisjahdissa oltuaan se lensi valtatie toisella puolella oleviin taloihin johtavalle tielle ja katosi näkyvistäni.

Kehrääjä on minulle tuttu laji keski-Suomessa sijainneen synnyinkotini vaiheilta, jossa se oli jokakesäinen vieras. Hämmästyksen tullen "suristelijä", kuten lajia kotikylällä kutsuttiin, lenteli hyönteisjahdissa sekä kotipihaan, että läheisten pienten peltotilkkujen yllä ja sen tapasi hyvin usein lepäilemässä läheisellä, vähäliikenteisellä maantiellä.

MUSTAOTSALEPINKÄINEN ROVAANIEMELLÄ 30. elokuuta 1980 !

Jukka Jokimäki

Ollessani PEKKA PUNNosen kanssa seuraamassa lintujen syysmuuttoa Roi:n mlk:n Niskanperällä lensi kesken tarkkailun läheiseen koivuun lepinkäinen. Ensiksi pidimme lintua tavalliseen tapaan lapinharakkana, mutta linnun ollessa niin lähellä (noin 15 m) kiinnosti meitä lapinharakkakin 40x-kovan linssissä. Allekirjoittanut heitti lintuun vain pikaisen silmäyksen (mikä jälkeen päin oli koitua kohtalokkaaksi), kun taas P. Punnonen tarkkaili lintua kauemmin. Hetken päästä P. Punnonen alkoi jo epäillä linnun lajia. Sanoipa hän allekirjoittaneelle, että kyseessä saattoi olla mustaotsalepinkäinen. Pidin kuitenkin em. sanontaa normaaliin retkeen kuuluvana herjanheittona. Kotimatalla P. Punnonen varmistui entistä enemmän siitä, että lintu oli mustaotsalepinkäinen. Pekka sanoi minulle: "Olisi sinunkin kannattanut katsoa lintua tarkemmin, eikä olla niin kylmäpäinen hienoa havaintoa kohtaan."

Kotiin päästyään Pekka tutki lintukirjoja, ja tuli siihen tulokseen, että lintu oli todellakin mustaotsalepinkäinen. Hän soitti välittömästi VESA NIVALALLE, joka kiiruhti heti havaintopaikalle. Heti ensi silmäyksellä Vesa tiesi nähneensä hienon lajin. Kotoaan Vesa soitti sitten allekirjoittaneelle, joka alkoi vähitellen hermostua hienon pinnan menetyksestä. Kun Vesa sanoi linnun vielä jääneen paikalle, kävi allekirjoittaneen mielessä ajatus: "Jospa vielä sittenkin..." Pian Tunturi-retkipyörä sai kokea elämänsä vauhtia, kun kaikki Kemintien nopeusrajoitukset ylitettiin säännöllisesti. Onneksi virkavaltaa ei ollut hidastamassa matkan tekoa Niskanperälle. Muutaman minuutin kuluttua olin Niskanperällä, edessäni tuo lintu, joka oli aiheuttanut minulle ennen aikaisen sydäninfarktin.

Lintuvihkoon alkoi tulla tekstiä. Otsan musta naamari näkyi selvästi, naamari rajoittuu suoraan harmaaseen päälakeen, siipilaikku pieni ja siisti (valkoinen rajoittuu selvästi mustaan siipeen), siivissä ei muualla valkeaa, vatsa valkea, kupeissa vaalean ruskean vivahde ja pyrstö siiven mittainen. Käyttäytymiseltään lintu hyvin rauhallinen: ei nyi pyrstöä eikä välitä paikallisista pikkulinnuista. Lento matalan aaltoilevaa ja kepeää. Tarkkailu tapahtui noin 15 m:n etäisyydeltä. Kun olin kirjannut tuntomerkit ylös, oli vuorossa kuvausyritys Kodak 77x-pakkikameralla, joka kameran "huippulaatuisuuden" vuoksi jäi vain yritykseksi. Liiallisista lähentely yrityksistä johtuen lintu katsoi parhaakseen siirtyä Kemijoen toiselle puolelle, jonne se myös sitten lopullisesti katosi. Minä taas lähdin kotiin onnellisena ja rauhallisin mielin. Kun kotimatalla tuli vastaan pieni sininen auto, jolla oli vilkku katolla, huokaisin itsekseni: "Kävipä hyvä tuuri!"

PIENI TARINA ERÄÄSTÄ PIENESTÄ TIKASTA

Esko Aikio

Miksi tämä eräs pikkutikka teki pesäkoloaan juuri tällä tavalla? Antaako se aiheutta seuraaviin Havukka-ahon ajattelijan tapisiin kysymyksiin?

Kestääkö pikkutikan pää jatkuvaa pörrytystä ja koputtelua, tarvitseeko se välillä taukovoimistelua? Eipä taida kestää, sillä tämä pikkutikkayksilö keskeytti säännöllisin välein hakkaamisensa ja veti päänsä pois kolosta. Välillä se kallisteli päätään sivuille ikäänkuin mittaillen koloaan, välillä se taas harrasti ilmiselvää taukovoimistelua. Taukovoimistelu oli kerrallaan aina hyvin lyhyttä, vain muutaman sekunnin kestävä pään väristely, tuskin sillmin havaittavissa oleva nopea liikesarja. Aina väristelyn jälkeen se paneutui entistä pontevammin pesän tekoon.

Miksei pikkutikalle tapahdu koskaan vahinkoa niin, ettei se huomaisi kääntää kolonsa suuntaa alaspäin koivunrungon keskikohdalla vaan hakkaasi suoraan rungon läpi ulos toiselta puolelta? Taitaapa peräti osata kääntää kolonsa kulkusuunnan alaspäin täsmälleen rungon keskeltä. Tämä yksilö nimittäin kävi säännöllisin välein "kaikuluotaamassa" kolonsa syvyyden rungon toiselta puolelta. Kesken kovan hakkaamisen se hypähti rungon taakse ja löi kerran napakasti koivun runkoon, kallisteli päätään ja kuunteli tarkkaan. Sitten siirtyi viitisen senttiä ja löi taas runkoon niin että kajahti. Ja kuunteli. Siirtyi sitten jälleen kolon tekoon. Mitä pitemmälle työ edistyi, sitä useammin se kävi "kaikuluotaamassa" kolonsa sijaintia ja varmistamassa, ettei kolo vain tule vinoon.

Lentääkö "sahan"purua pesänteossa jatkuvalla syötöllä ulos kolosta? Ei ainakaan tässä näkynyt mitään pölypilveä tikan ympärillä. Aina puolen minuutin välein tikka lopetti nakuttamisensa ja kaiveli irrallista purua ulos kolonsa perältä.

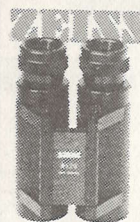
Kuinka pitkä pikkutikan "rupeama" kolon teossa voi olla? Kaksikymmentä minuuttia tämä yksilö jaksoi puurtaa kolonsa parissa ennenkuin se väsyi ja lennähti pois. Puolen tunnin ruokataun (?) jälkeen tikka palasi takaisin puuhaansa. 20 minuutissa se sai valmiiksi 7,5 cm syvyyden kolon noin 14 cm paksuun runkoon. (Pesäkolon halkaisija noin 2,5 cm). Pienellä laskutoimituksella voi lisäksi selvittää, että pikkutikka pystyy kolmessa minuutissa poistamaan 1 cm lahoa puumassaa.

Mihin vuodenaikaan poikkutikka tekee pesäkolonsa? Ainakin tämä yksilö naputteli koloaan 26. elokuuta 1981. Liekö ollut harjoittelua vai varautumista siihen, ettei kevättalven huumaassa ehdi koloaan tekemään, kun pitää puolisoakin hakea.

Tämä havainto on tehty hillanpoiminnan lomassa kahvitauolla Utsjoen GAS...llä (jaa, enpä taidakaan kertoa hillasoitteni sijaintia). Vaikka kahvi jähtyikin, se ei ole milloinkaan maistunut niin hyvälle kuin tämän pesäkolon äärellä, pikkutikan askarellissa kuuden metrin päässä ja sinirinnan hypellessä puolta lähempänä.

ILMESTYNEITÄ LINTULEHTIÄ

AUREOLA nro 2/81	Pohjois-Pohjanmaan Lintutieteellinen yhdistys r.y.
KANTA-HÄMEEN LINNUT nro 2/81 10-vuotisjulkaisu	Kanta-Hämeen Lintumiehet ry
KESKI-SUOMEN LINNUT nro 2/81	Keski-Suomen Lintumiehet ry
LINTUMIES nro 4/81	Lintutieteellisten Yhdistysten Liitto
LINTUVIESTI nro 3/81	Tampereen Lintutieteellinen yhdistys r.y.
ORIOLOUS nro 2/81	Etelä-Savon Lintuharrastajat Oriolus ry
ORNIS BOTNICA nro 3/81	Etelä-Savon Lintuharrastajat

— 30 VUODEN TAKUU —
JOHTAVAA TEKNIKKAA JA
MAAILMAN PARASTA OPTIIKKA

OPTIKKOLIIKE
LAPIN
NÄKÖ

— NÄÖN ASIAANTUNTIJAT —

LAPIN NÄKÖ

Koskikatu 9 96200 Rovaniemi 20 ☎ 991-3911

CAMILLE Rovakatu 13 Puh. 14642 96100 Rovaniemi 10	SAMII GIRJI oy 99870 INARI PUH. 997-51046 ● kirjat, paperitavarat ● askartelutarvikkeet ● saamenkieleiset kirjat, ● äänilevyt ja kasetit ● kartat ● kiikarit, kompassit ● kalastusvälineet
ERÄ PYÖRÄ Rovakatu 17 Puh. 14312 Rovaniemi	
tm foto Ylitornio puh.995-31189 Pello puh.995-12075 Tornio puh.980-446944	
vaatehuone Pellon Pukimo	market PELLO VILIRANTA PUH 12341 12342
K-Suurvalinta Armas Kristo K-rauta, Pellonhovi Pello puh. 995-12321	Raja-Foto Pello puh. 995-12755
Leikkiväline Eero Mäntyranta Oy Pello puh. 995-12191	Rakennusliike Mäkikyröt Pello puh. 995-12821
Veljekset Alaniemi Bussi- ja taksiliikennettä Turtola puh. 995-84119	Turtolan Konepaja om. Toivo Jaaranen Turtola puh. 995-84166
Pantsarin Kone Oy Saha ja höyläämö Pello puh. 995-12420	Lohinivan Linjat Oy Pello ja Ylitornio puh.995-12270
Pellon Kukka- ja Siemenkauppa om. Helvi Vikeväinen Pello puh. 995-12057	Vaattavaaran Sähkö Ky Sieppijärvi puh. 995-51005